

Poletna šola CEEPUS mreže GeoRegNet na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: Trajnostna raba regionalnih virov

Ljubljana, 1. 7.–12. 7. 2019

CEEPUS mreža *GeoRegNet* združuje 19 oddelkov za geografijo ali regionalni razvoj iz 11 držav na območju Srednje in Jugovzhodne Evrope. Namen mreže je spodbujanje mobilnosti študentov in učiteljev geografije, organizacija strokovnih ekskurzij in poletnih šol, kar naj bi vodilo do tesnejše geografske povezanosti na pedagoškem in raziskovalnem področju, pa tudi do boljšega medsebojnega poznavanja in sodelovanja v tem delu Evrope.

Organizacijo poletne šole je leta 2019 prevzel Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Poletna šola je bila ena od prireditvev, s katerimi je Oddelek za geografijo obeležil 100-letnico geografije na Univerzi v Ljubljani. Z izborom vodilne teme poletne šole, to je »trajnostna raba regionalnih virov«, je Oddelek želel prikazati področja svojega pedagoškega in raziskovalnega delovanja, hkrati pa nasloviti aktualne geografske procese v kontekstu trajnostnega razvoja. Regionalni viri namreč pomembno opredeljujejo razvojne potenciale regij (Černe, Piry in Plut 1984), njihova raba pa je eden od načinov za doseganje ravnovesja med globalizacijo in regionalizacijskimi procesi. Regionalni viri zato postajajo podlaga za oblikovanje drugačnih konceptov blagostanja, ki sledijo načelom trajnostnega razvoja (Plut, Trobec in Lampič 2013). Regionalni viri niso samo okoljski viri (obnovljivi in neobnovljivi), ampak tudi človeški, gospodarski in ustvarjeni viri.

Ključne teme o trajnostni rabi regionalnih virov, ki jih je osvetlila poletna šola, so bili pristopi pri vrednotenju in upravljanju regionalnih virov ter geografski procesi in dejavniki, ki so vplivali na trajnostno rabo ekosistemskih virov, vode, prostora, človeškega kapitala ter institucij, kulture in kreativnosti v Srednji in Jugovzhodni Evropi.

Poletne šole se je udeležilo 21 študentov iz 12 univerz iz 9 držav: Poljske, Češke, Madžarske, Romunije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije in Severne Makedonije, dodatno pa tudi iz Nemčije. Pri spoznavanju problematike trajnostne rabe regionalnih virov, so jim pomagali predavatelji iz tujine (6 predavateljev iz Češke, Poljske, Bosne in Hercegovine, Združenih držav Amerike), Oddelka (9 predavateljev), pa tudi sodelavci (8) iz drugih organizacij: Društva mladih geografov Slovenije, Službe vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK; *EUSAIR Facility Point*), Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, Občine Vitanje, Centra vesoljskih tehnologij Hermana Potočnika Noordunga iz Vitanj, Občine Domžale, Mestne občine Koper in Naravne rezervate Škocjanski zatok.

Svečano odprtje je bilo 1. julija (slika 1). Udeležence so nagovorili dr. Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete, ki je orisal 100-letno delo fakultete – soustanoviteljice ljubljanske univerze, dr. Irma Potočnik Slavič, predstojnica Oddelka za geografijo, ki je predstavila pestro znanstveno, pedagoško in mednarodno delo oddelka, dr. Pavel Ptáček iz Mendlove univerze v Brnu, Češka, novi koordinator *GeoRegNet* mreže ter dosedanja koordinatorica dr. Lučka Lorber iz mariborskega Oddelka za geografijo. Prisotne je pozdravil tudi Lovro Jecl, predsednik Društva mladih geografov Slovenije (EGEA Ljubljana), ki je nanizal dejavnosti, ki so jih za tuje študente pripravili mladi slovenski geografi. Dr. Simon Kušar je nato predstavil obravnavano temo, udeležence poletne šole iz tujine ter povabil k praznovanju 100-letnice geografije na Univerzi v Ljubljani. V popoldanskih urah so študenti nadaljevali program s predavanjem dr. Katje Vintar Mally na temo okoljskih virov ter ogledom središča Ljubljane z dr. Dejanom Rebernikom.

Drugi dan poletne šole (2. julij) so študenti prevzeli teme, ki so jih še posebej zavzeto spremljali celotno poletno šolo. Dan je bil namenjen predvsem predavanjem. Dopoldan so spoznavali ekosistemske storitve (dr. Jiří Schneider, Mendlova univerza, Brno, Češka), posebej ekosistemske storitve obrečne prostora. Z njimi so se seznanili tudi na krajšem terenskem delu ob Ljubljani v središču mesta. Po ogledu Oddelčne knjižnice (vodila ga je Lucija Miklič Cvek), je dr. Irma Poročnik Slavič študentom predstavila problematiko staranja podeželskega prebivalstva.

Tudi tretji dan poletne šole (3. julij) je bil namenjen predvsem predavanjem. Dopoldanski del sta zapolnila dr. Jarosław Działek in dr. Monika Murzyn-Kupisz iz Jagelonske univerze v Krakovu, Poljska. Skupaj so obravnavali kulturo in njeno vlogo pri doseganju trajnostnega razvoja. Po ogledu Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU (ekspozite je predstavil dr. Primož Gašperič), je sledilo popoldne, namenjeno obravnavi problematike degradiranih območij ter njihove oživitve kot orodja za spodbujanje trajnostnega urbanega in regionalnega razvoja (dr. Pavel Ptáček, Mendlova univerza, Brno, Češka).

Četrty dan poletne šole (4. julij) sta prav tako prevzela dr. Jarosław Działek in dr. Monika Murzyn-Kupisz iz Jagelonske univerze v Krakovu na Poljskem. V ospredju sta bila vrednotenje kulturnih in naravnih virov ter problematika naravnih nesreč.

Peti dan (5. julij) so se študenti skupaj z dr. Tajanom Trobce in dr. Simonom Kušarjem odpravili v Vitanje. Celodnevna strokovna ekskurzija je bila združena s sklepno predstavitvijo projekta »Po kreativni poti do znanja« (PKP), ki je naslavljal trajnostno rabo vodnih virov v Občini Vitanje. Dopoldanski program je potekal v Centru vesoljskih tehnologij Hermana Potočnika. Študente sta najprej nagovorila gostitelj, župan Občine Vitanje Slavko Vetrih in predstavnik Centra. Problematiko vodnih virov v Sloveniji je predstavil dr. Tajan Trobec, nato pa so študenti, ki so sodelovali pri PKP projektu, prikazali pristop pri preučevanju vodnih virov ter zasnovane vodne učne poti »Od kapljice do reke«. Po kosilu je sledil terenski ogled na novo zasnovane vodne učne poti (slika 2). Vročina tistega dne je pomagala pri obrazložitvi, kakšna je vloga vodnih virov in kateri so izzivi njihove trajnostne rabe.

Petkov večerni program so prevzeli člani Društva mladih geografov Slovenije, poskrbeli pa so tudi za aktivnosti v soboto in nedeljo.

Ponedeljkov program (8. julij) je potekal v Hiši Evropske unije. Za študente so program pripravile sodelavke Službe vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko in *EUSAIR Facility Point* (koordinatorica dr. Staša Mesec). V ospredju je bila makro-regionalna dimenzija rabe trajnostnih virov. Na delavnici so študenti predlagali različne strategije, pristope in ukrepe, kako za promocijo ter doseganje trajnostnega razvoja ustrezno vključiti relevantne deležnike in splošno javnost. Nalogo so opravili na izbranih primerih rabe regionalnih virov v srednjeevropskem prostoru.

Torek 9. julij je bil ponovno posvečen problematiki funkcionalno neizkoriščenega prostora. Osrednji del je bilo poldnevno terensko delo v Domžalah, kjer so študenti z dr. Barbaro Lampič, Nejcem Bobovnikom in Juretom Košutnikom iz Občine Domžale najprej spoznali posamezne tipe funkcionalno degradiranih območij, nato pa sami testirali metode zaznavanja in vrednotenja funkcionalno degradiranih območij.

Naslednji dan (sreda, 10. julij) je večina dela zopet potekala v predavalnicah na Oddelku za geografijo. Dopoldanski del je prevzel dr. Rahman Nurković iz Univerze v Sarajevu, Bosna in Hercegovina. Skupaj s študenti je razmišljal o (ne)trajnostni rabi regionalnih virov v Bosni in Hercegovini. Popoldne je dr. Jernej Zupančič govoril o prostorskih virih obmejnih območij.

Četrtek 11. julij je bil že bolj sproščen. Študenti so se skupaj z dr. Boštjanom Rogljem in dr. Simonom Kušarjem odpravili v Koper. O izzivih trajnostnega upravljanja obalnih virov ter izzivih povezanih z vprašanji meje je na razgledni točki v Socerbu spregovoril dr. Boštjan Rogelj. V informacijskem centru Naravnega rezervata Škocjanski zatok se je ekipi pridružil tudi Davor Deranja iz Mestne občine Koper, ki je spregovoril o trajnostnem razvoju v občini Koper in izzivih usklajevanja različnih interesov v prostoru. Sledil je ogled Naravnega rezervata Škocjanski zatok z Bojano Lipej, nato pa prosto za samostojno raziskovanje koprskega mestnega središča.

Poletna šola se je končala v petek 12. julija s presenečenjem. Ker je bila ravno takrat v Sloveniji, je s svojim predavanjem navdušila udeležence poletne šole in druge goste znana ameriška geografinja slovenskega rodu ter prijateljica slovenske geografije dr. Lydia M. Pulsipher iz Univerze Tennessee, Združene države Amerike (slika 3). V svojem predavanju je povezala nekdanjo kolonizacijo in današnje neokolonizacijske procese z načinom rabe regionalnih virov. Po zadnjem odmoru so študenti predstavili rezultate samostojnega dela. Nato pa sta organizatorja poletne šole dr. Simon Kušar in dr. Boštjan Rogelj udeležencem razdelila potrdila o uspešno opravljeni poletni šoli. Študenti so z aktivnim sodelovanjem na poletni šoli lahko pridobili 5 ECTS, ki so jih lahko uveljavili na svojih študijskih programih.

MATJAZ REBOLJ

Slika 1: Iz otvoritve poletne šole.

SIMON KUŠAR

Slika 2: Reševanje regionalnega vira v Občini Vitanje.

Slika 3: Poletno šolo je s svojim obiskom oplemenitila svetovno znana geografinja dr. Lydia M. Pulsipher iz Univerze Tennessee, Združene države Amerike.

Bogat program poletne šole sta dopolnili tudi dve razstavi: literatura s področja regionalnih virov, ki so jo pripravile sodelavke iz Oddelčne knjižnice, ter plakati, ki so prikazovali mednarodno dejavnost Oddelka za geografijo (zasnova in vsebinska priprava dr. Irma Potočnik Slavič).

V dveh tednih medsebojnega druženja so udeleženci poletne šole spletli prijateljske vezi, okrepilo se je sodelovanje med Oddelkom za geografijo in sodelavci iz partnerskih oddelkov in fakultet iz Srednje in Jugozahodne Evrope, hkrati je uspelo mednarodnemu občinstvu prikazati dosežke t. i. ljubljanske geografske šole ter promovirati študij geografije na Oddelku za geografijo. Poletna šola je odmevala tudi v domačih medijih (spletišča, Slamniki – glasilo Občine Domžale, prispevek na Radioteleviziji Slovenija, reportaža na *youtube*, ki so jo pripravili na SVRK), s čimer je bil narejen pomemben korak pri prepoznavnosti Oddelka za geografijo v slovenskem prostoru ter promociji geografskega pristopa pri naslavljanju aktualnih razvojnih izzivov povezanih s trajnostno rabo regionalnih virov.

Program, gradiva in fotografije iz poletne šole so dostopni na: http://geo.ff.uni-lj.si/english/georegnet_summer_school2019.

Simon Kušar

Evropski forum Alpbach 2019

Alpbach, Avstrija, 14.–30. 8. 2019

Že več kot 70 let se v dolini Alpbach na Tirolskem (slika 1) vsako leto v drugi polovici avgusta zbirajo predstavniki politike, gospodarstva, znanosti in umetnosti z namenom, da razpravljajo o aktualnih družbenih problemih, dosežkih in razvojnih izzivih tako na evropski kot tudi globalni ravni. Na forum so vedno vabljeni tudi mladi na začetku kariere.